

*doc. JUDr. Adrián Vaško, PhD.
Matej Bel University Banská Bystrica, Slovak Republic
Faculty of Law
Associate Professor
adrian.vasko@umb.sk
ORCID: 0000-0002-2113-7909
Mgr. Róbert Čuha
Matej Bel University Banská Bystrica, Slovak Republic
Faculty of Law
Doctoral Student
rcuha@umb.sk
ORCID: 0009-0005-1776-9048*

Spravodajské informácie – relevantné dôkazy v trestnom konaní

Intelligence Information – Relevant Evidence in Criminal Proceedings

Abstrakt

Nakoľko nemožno vždy spoľahlivo zistiť skutkový dej trestného činu a jeho páchatela, je nutné pristúpiť k využitiu iných špecifických dôkazov – k spravodajským informáciám. Uplatnenie spravodajských informácií ako dôkazu v trestnom konaní je pomerne málo preskúmaná a zároveň kontroverzná téma s ohľadom na súčasnú politickú realitu. Pokúšame sa načrtnúť náš parciálny pohľad na ich uplatnenie v trestnom konaní.

Kľúčová slova: trestné konanie, dokazovanie, spravodajská činnosť, spravodajská informácia.

Abstract

The truth about the crime and its perpetrator cannot always be firmly established, which necessitates the use of other specific evidence, such as intelligence information. The use of intelligence information as evidence in criminal proceedings is relatively under-researched and controversial topic. We try to outline our partial view of its application in criminal proceedings.

Keywords: criminal proceedings, evidence, intelligence, intelligence information.

Úvod

Spravodajská informácia je výsledkom (produktom) spravodajskej činnosti, ktorá je analyticky spracovaná, vyhodnotená a doplnená o subjektívne závery a komentáre. Takto spracovaná informácia sa najčastejšie využíva pri odhaľovaní tých najzávažnejších trestných činov, ku ktorým nepochybne patria trestné činy proti

ústavnému zriadeniu Slovenskej republiky alebo aj tie, ktoré narúšajú ekonomické záujmy Slovenskej republiky.

História spravodajských služieb siaha až do dávnej minulosti predchodcov dnešných moderných štátov, tzv. mestských štátov. Vtedajšie „spravodajské služby“ a súčasné spravodajské služby majú minimálne jednu spoločnú črtu – boli vytvorené na ochranu zriadenia štátu, ochranu jeho záujmov, a v neposlednom rade na ochranu jeho obyvateľov. Tieto úlohy bolo možné plniť jedine prostredníctvom získavania neverejných informácií, ktoré boli poskytované svojim vládcom, resp. vláde. Tieto spravodajské informácie boli výsledkom utajenej činnosti, ktorá bola hlavnou „náplňou práce“ vtedajších spravodajských služieb.

Cieľom tohto príspevku je zistiť, či a ako je možné spravodajské informácie využiť v trestnom konaní ako dôkaz. K tomuto cieľu je potrebné sa dopracovať prostredníctvom analýzy jednotlivých ustanovení právnych predpisov, ktoré upravujú, resp. približujú postavenie spravodajských informácií v trestnom konaní.

Trestné konanie

Pre pochopenie problematiky rozoberanej v tomto príspevku, je potrebné najprv venovať pozornosť základným inštitútom, akými sú aj trestné konanie a dokazovanie.

Jedným zo základných inštitútov v trestnom práve procesnom je trestné konanie. Ivor vysvetľuje, že tento pojem možno ponímať ako proces, ktorého obsahom je zisťovanie toho, či možno určité konanie páchatela klasifikovať ako trestný čin, a súčasne akú sankciu mu možno za toto konanie uložiť. Obsahom trestného konania je aj odpoveď na otázku, či sa prizná, resp. neprizná náhrada škody poškodenému. Celé trestné konania sa musí viesť v súlade so základnými právami a slobodami, a súčasne pôsobiť preventívne, upevňovať zákonnosť a celkovo pozitívne vplývať na výchovu občanov. Netreba zabudnúť ani na to, že trestné konanie vedú orgány činné v trestnom konaní (policajti, prokurátori a európsky prokurátor), poprípade aj iné osoby, ktoré sú na tomto konaní zúčastnené. Táto definícia je odvodená zo základného prameňa trestného práva procesného, ktorým je Trestný poriadok (zákon č. 301/2005 Z. z.).¹

Z § 1 Trestného poriadku možno vyvodiť, že cieľom trestného konania je, „*aby trestné činy boli náležite zistené, ich páchatelia boli podľa zákona spravodlivo potrestaní a výnosy z trestnej činnosti boli odňaté, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb.*“²

S trestným konaním úzko súvisí aj pojem dokazovanie, ktoré je detailne upravené od § 119 po § 161 Trestného poriadku, a ktoré vykonávajú orgány činné v trestnom konaní a súdy. Dokazovanie možno chápať ako spoznávanie predmetného vyšetrovaného skutku, a to len nepriamo. To znamená, že orgány činné v trestnom konaní sa prostredníctvom vykonaných dôkazov snažia o rekonštrukciu deja spáchaného trestného činu. Inými slovami možno povedať, že posudzovaná udalosť sa rekonštruje len prostredníctvom vykonaných dôkazov, pričom tieto dôkazy musia

¹ IVOR, Jaroslav. Úvodný výklad. In: IVOR, Jaroslav; POLÁK, Peter a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo procesné 1*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2017, s. 22.

² Pozri § 1 zákon č. 305/2005 Z. z. *Trestný poriadok* v znení neskorších predpisov.

byť úplné a vierohodné, aby bol dosiahnutý cieľ daného trestného konania.³ Na to, aby bol dosiahnutý požadovaný stav, je potrebné, aby všetky vykonané dôkazy boli navzájom korelujúce, pričom musia tvoriť súvislú reťaz, o ktorej pevnosti niet pochýb.⁴ Tvrdíme, že dokazovanie má nenahraditeľný význam v trestnom konaní a taktiež je esenciou, od ktorej sa rozvetvujú ďalšie úrovne trestného konania.⁵ Nenahraditeľný význam možno ponímať v tom zmysle, že orgány činné v trestnom konaní si týmto jediným spôsobom dokážu zabezpečiť dokumenty dôležité pre meritórne rozhodnutie.⁶

Za cieľ takéhoto dokazovania možno označiť zistenie všetkých dôležitých aspektov, ktoré smerujú k vydaniu rozhodnutia vo veci alebo sú dôležité pre nasledujúce kroky orgánov činných v trestnom konaní.

Taktiež je potrebné uviesť, že dokazovanie možno deliť do dvoch rovín. Prvou rovinou ponímame dokazovanie prostredníctvom poznávania, ktorého základ tvorí nenáročné zmyslové vnímanie. Druhá rovina spočíva v tom, že takto spoznaná okolnosť sa pred schválením predloží kompetentným osobám, ktoré túto okolnosť odobria.⁷

Z uvedeného možno konštatovať, že trestné konanie rovnako ako dokazovanie sú nezastupiteľnými inštitúciami v trestnom práve procesnom. Obidva inštitúty na seba nadväzujú a dopĺňajú sa, pričom možno tvrdiť, že obsahom trestného konania je práve dokazovanie, ktoré spočíva najmä v zisťovaní skutkového stavu a odhaľovaní páchatelov trestnej činnosti.

Spravodajská informácia

Obsahom tejto kapitoly bude priblíženie pojmu „spravodajská informácia“, pričom je potrebné poukázať aj na spravodajskú činnosť, ktorá má mimoriadny význam predovšetkým pri odhaľovaní páchatelov trestných činov.

V prvom rade je nutné podotknúť, že spravodajská informácia je produktom spravodajskej činnosti, ktorej definíciu až donedávna nebolo možné v slovenskom právnom poriadku nájsť. Až v nedávno prijatom zákone č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve zákonodarca definoval túto činnosť ako „*súhrn spravodajských, analytických a iných úkonov vykonávaných Vojenským spravodajstvom spravidla utajeným spôsobom vrátane zabezpečenia realizácie týchto úkonov a jej podpora, zameraných na získavanie informácií a vecí, a to aj používaním osobitných prostriedkov a využívaním osobitných oprávnení, sústreďovanie a vyhodnocovanie*

³ IVOR, Jaroslav. Predmet a rozsah dokazovania v prípravnom konaní. In: ZÁHORA, Jozef (ed.). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného*. Praha: Leges, 2014, s. 39.

⁴ PROKEINOVÁ, Margita. Odborníci a znalci v trestnom konaní. Bratislava: Katedra trestného práva, kriminalistiky a kriminológie, Právnická fakulta UK [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/trest/Prokeinova.pdf>

⁵ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019. s. 89.

⁶ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 419.

⁷ ADAMEC, Martin. Charakteristika, význam a cieľ dokazovania. In: *Policijná teória a prax*. 1999, roč. 1/99.

získaných informácií.⁸ Inými slovami môžeme povedať, že sa jedná o určitú činnosť, ktorá je zameraná za získavanie informácií a následné odstúpenie týchto informácií zákonným adresátom. A teda spravodajskú činnosť možno chápať ako súhrn procesných úkonov, ktoré sú utajené, plánované, a ktoré smerujú ku konkrétnemu adresátovi. Túto činnosť zabezpečujú oprávnené orgány daného štátu, ktoré dané informácie zbierajú, triedia, uchovávajú, analyzujú a následne poskytujú príjemcom zo zákona.⁹

Takéto (utajované) informácie pochádzajú od príslušníkov spravodajských služieb, resp. ich informátorov. Je nutné podotknúť, že spravodajská činnosť je nesmierne dôležitá pre fungovanie štátu ako takého, resp. ochranu demokracie alebo suverenity štátu.¹⁰

Možno teda tvrdiť, že spravodajská činnosť je určitá činnosť poznávacieho a cieľavedomého charakteru, ktorú zabezpečujú spravodajské služby prostredníctvom ich špecifických metód a techník. Medzi takéto špecifické metódy možno zaraďovať napríklad vykonávanie výzvednej činnosti (spravodajská činnosť, ktorá sa vykonáva na území cudzieho štátu), odpočúvanie mobilných telefónov alebo vytvorenie snímok prostredníctvom špecifického typu lietadla, využívanie otvorených zdrojov. Ako už bolo spomenuté vyššie, produktom takejto činnosti je spravodajská informácia, ktorej hlavným cieľom je prispieť k rozvoju poznania adresátov zo zákona.¹¹

Ako sme už zmienili, legálne zakotvenie definície spravodajských informácií možno nájsť v zákone č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve. Ide o vôbec prvý právny predpis, v ktorom sa vyskytuje definícia spravodajskej činnosti a spravodajskej informácie. Spravodajská informácia je pre účely plnenia úloh Vojenského spravodajstva definovaná ako spravodajskou činnosťou vytvorený súbor informácií, ktorý môže mať písomný, ústny alebo aj elektronický charakter. Zákon uvádza demonštratívny výpočet, a teda počítame sa aj s možnosťou, že výsledok spravodajskej činnosti môže mať charakter iného, bližšie nešpecifikovaného charakteru.¹²

Mnoho autorov sa domnieva, že spravodajské informácie získané spravodajskou činnosťou a informácie získané prostredníctvom prostriedkov operatívno-pátracej činnosti sú totožné. My sa s uvedeným názorom v plnej miere nestotožňujeme, nakoľko spravodajské informácie sú výsledkom činnosti výlučne spravodajských služieb (Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva). Na druhú stranu, informácie získané využitím prostriedkov operatívno-pátracej činnosti sú predovšetkým výsledkom práce Policajného zboru. Aj napriek uvedenému

⁸ Pozri § 3 písm. a) zákona č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve.

⁹ LISOŇ, Miroslav; VAŠKO, Adrián. Teorie zpravodajské činnosti. In: PORADA, Viktor a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Alex Čeněk s. r. o., 2019. s. 375 a n.

¹⁰ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 90.

¹¹ STIERANKA, Jozef a kol. *Spravodajská činnosť*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2013, s. 38.

¹² Pozri § 9 ods. 1 zákona č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve.

nepopierame, že oba spomínané kategórie informácií majú zhodné určité základné charakterové prvky.¹³

Z uvedeného možno konštatovať taktiež charakter spravodajskej (operatívno-pátracej) informácie. Vznik takejto informácie je výsledkom použitia induktívnej alebo deduktívnej logiky. Vďaka týmto dvom prístupom je možné poznať priaznivý rozsah špekulácií a rizík, ktoré sú vždy obsahom spravodajskej informácie, pričom rozsah špekulácie a rizík závisí na tom, od akého kvalitného zdroja pochádzajú dané informácie, ale aj od toho, koľko času poskytneme na spracovanie a analýzu získanej informácie.¹⁴

Z praxe možno vyzorovať, že získané informácie sú mnohokrát spochybnované, čo do ich objektivity a adresnosti. Tieto nežiaduce javy sú ovplyvňované faktormi, ktoré súvisia so vznikom, obsahom, ale aj formou konkrétnej informácie. Na to, aby mohli byť dané informácie relevantné („použiteľné“) pri plnení úloh zákonných adresátov, resp. aj orgánov činných v trestnom konaní, je nevyhnutné, aby spravodajské informácie vyhovovali vopred stanoveným podmienkam. Prvou podmienkou je, že informácia musí byť relevantná po jej obsahovej stránke. Je to z toho dôvodu, aby adresáti danej informácie mohli prijať vhodné opatrenia pre prípad potenciálnej hrozby. Druhá, nemenej podstatná podmienka spočíva v tom, že poskytnutá informácia musí byť presná a nepochybná, resp. osvedčená (mala by byť verifikovaná viacerými, od seba nezávislými zdrojmi). Ďalej musí byť poskytnutá informácia aktuálna a stručná a musí prinášať určitý osoh pre jej adresáta, ktorý dokáže na jej základe zabezpečovať svoje ciele.¹⁵

Delenie spravodajských informácií

Spravodajské informácie možno deliť podľa spôsobu ich využitia, získania a podľa ich pôvodu. Treba poznamenať, že spravodajské informácie možno deliť z viacerých hľadísk, no pre naše potreby je vyššie uvedený výpočet postačujúci.¹⁶

Delenie podľa spôsobu ich využitia v sebe zahŕňa tri skupiny informácií. V prvom prípade sa jedná o informácie, ktoré majú operatívno-taktický charakter. Tieto informácie sa vyznačujú tým, že okrem toho, že sú adresované orgánom činným v trestnom konaní, tak môžu byť uplatnené aj pri určení stratégie neskoršieho postupu. Rovnako môžu byť využívané ako pomôcka pre orgány činné v trestnom konaní pri vykonávaní výsluchov svedkov alebo hľadání dôkazov. Dôvod môžeme hľadať v špecifickosti spravodajskej činnosti, ktorá spočíva v tom, že nie je tak striktné formalizovaná v porovnaní s trestno-procesnými postupmi. Táto špecifickosť teda otvára dvere pre použitie širokej palety možností, prostredníctvom ktorých sa informácie zabezpečujú.¹⁷

¹³ VAŠKO, Adrián. *Spravodajské informácie v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2021, s. 23.

¹⁴ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019. s. 90-91.

¹⁵ Tamtiež, s. 91.

¹⁶ Tamtiež, s. 92-94.

¹⁷ ČUVILEV, A. A. a Ludevít PENZEŠ. *Organizace a činnost orgánů přípravného řízení trestního*. Praha: Vysoká škola Sboru národní bezpečnosti, 1983, s. 96.

Ďalšiu kategóriu možno hľadať v § 196 ods. 1 Trestného poriadku. Toto ustanovenie pripúšťa, že spravodajské informácie môžu byť využívané aj na podnet pre začatie trestného konania.¹⁸ Z toho ustanovenia možno bádať, že spolupráca medzi spravodajskými službami a orgánmi činnými v trestnom konaní má nesmierny význam pre vypátranie širokého spektra trestných činov.¹⁹

Treťou, a v tomto výpočte poslednou možnosťou, je využitie spravodajských informácií ako dôkazu v trestnom konaní. Vyslovene na tento fakt poukazuje ustanovenie § 119 ods. 3 Trestného poriadku. Ten uvádza, že ako dôkaz možno využiť všetky dostupné prostriedky, ktoré pomôžu k vysvetleniu trestného činu. Toto nie je jediný zákon, ktorý na tento fakt poukazuje. Podobne modifikovanú myšlienku možno hľadať aj napríklad v zákone č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov alebo v zákone č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.²⁰

Spravodajské informácie podľa spôsobu ich získania delíme na informácie, ktoré boli získané prostredníctvom informačno-technických prostriedkov a informácie získané prostredníctvom informačno-operatívnych prostriedkov. Použitie informačno-technických prostriedkov upravuje zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov v znení neskorších predpisov, ktorý explicitne obsahuje podmienky, za splnenia ktorých je možné, aby informácie získané takýmto spôsobom mohli byť uplatnené ako dôkaz v trestnom konaní. Ďalším zákonom upravujúcim použitie informačno-technických prostriedkov je zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.²¹ Čo sa týka informačno-operatívnych prostriedkov, tie sú taxatívne vymenované v § 11 zákona č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov a taktiež v § 17 zákona č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve. Domnievame sa, že informácie, ktoré boli získané týmito dvoma spravodajskými službami môžu byť použité ako dôkaz v trestnom konaní, pričom musia spĺňať podmienky obsiahnuté v § 119 ods. 3 Trestného poriadku.²²

Posledným výpočtom je delenie spravodajských informácií z hľadiska ich pôvodu. Tu patria informácie, ktoré boli nadobudnuté prostredníctvom informačno-technických a informačno-operatívnych prostriedkov.²³ Za zmienku ale jednoznačne stoja informácie, ktoré boli nadobudnuté výmenou na úrovni medzinárodnej spolupráce medzi štátmi. Konkrétne možno poukázať na sekundárne právo Európskej

¹⁸ VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020, s. 92.

¹⁹ IVOR, Jaroslav a Martin VLHA. Využitie spravodajských informácií v prípravnom trestnom konaní. In: *Spravodajské služby v demokratickej spoločnosti: zborník príspevkov zo sympózia: Bratislava 25. novembra 2008*. Žilina: Poradca podnikateľa, 2009, s. 78.

²⁰ VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020, s. 93.

²¹ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 93.

²² VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020, s. 93.

²³ Pozri s. 5.

únie, ktoré sa snaží o čo najotvorenejšiu spoluprácu medzi spravodajskými službami členských štátov. Táto spolupráca spočíva najmä vo výmene informácií medzi spravodajskými službami, ktoré spoločne bojujú proti rôznym druhom medzinárodnej kriminality (najmä terorizmu). Je potrebné podotknúť, že na to, aby poskytnutá informácia (cudzou spravodajskou službou) mohla byť v inom štáte použitá ako dôkaz, je potrebné, aby takýto krok najprv odobrila krajina, ktorá poskytla danú informáciu.²⁴

Význam spravodajských informácií v trestnom konaní

V tejto časti budú obsiahnuté argumenty, na základe ktorých možno dospieť k záverom, či je možné využiť spravodajské informácie ako dôkaz v trestnom konaní.

Je možné tvrdiť, že nie je nemožné so 100 % istotou odhaliť/vyšetriť každý trestný čin, resp. jeho dej. Práve kvôli tomuto dôvodu je nevyhnutné, aby spravodajské informácie, ako boli charakterizované v predchádzajúcich kapitolách, mohli byť relevantným prvkom aj v trestnom konaní. Toto tvrdenie opiera o zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov v znení neskorších predpisov, ktorý jednoznačne pripúšťa právnu relevanciu „spravodajských dôkazov“ v trestnom konaní.²⁵

V tomto kontexte poukazujeme aj na iné zákony, ktoré upravujú nami rozoberanú problematiku dokazovania. Súčasne si kladieme otázku, či je nutné, aby aj ďalšie zákony (nemožno sem rátať zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov) museli explicitne obsahovať ustanovenia o právnej relevancii spravodajských produktov ako dôkazov v trestnom konaní. Na korektné zodpovedanie tejto komplikovanej otázky je nutné, aby na odbornej pôde prebehla kvalifikovaná diskusia. Jedným dychom však dodávame, že nie je vyslovene potrebné, aby predmetná úprava bola explicitne zakotvená aj v ďalších právnych predpisoch.²⁶

Odpoveď na otázku, prečo nie je používanie informačno-technických a informačno-operatívnych prostriedkov do detailov upravené v právnych predpisoch, treba hľadať v utajenom charaktere spravodajskej činnosti.²⁷ Inými slovami povedané, aby mohol byť dosiahnutý účel spravodajskej činnosti, a tým pádom zaručený aj objektívny výstup v podobe spravodajskej informácie (ktorá môže byť neskôr použitá ako dôkaz v trestnom konaní), je nutné, aby bola spravodajská činnosť chránená pred zrakmi neoprávnených osôb. Spravodajská činnosť musí byť utajená pred širokou verejnosťou, pretože ak nebude utajená, stratí tým svoj spravodajský status.

²⁴ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 94.

²⁵ VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020, s. 98.

²⁶ Tamtiež, s. 98.

²⁷ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 95.

V podpore argumentácie, že spravodajským informáciám (tie, ktoré boli nadobudnuté prostredníctvom informačno-operatívnych prostriedkov) v trestnom konaní je možné pripisovať právnu relevanciu svedčí aj fakt, že novelou zákona č. 46/1993 o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov (súčasne sa novelizoval aj zákon č. 198/1994 o Vojenskom spravodajstve v znení neskorších predpisov) v roku 2015 sa do § 11 ods. 1 začlenili ďalšie dva inštitúty. Konkrétne písm. d) zámena vecí a písm. e) predstieraný prevod vecí. Všetky informačno-operatívne prostriedky vymenované v § 11 ods. 1 podliehajú jednej podmienke, ktorá taktiež potvrdzuje význam požitia spravodajských informácií v trestnom konaní. Túto podmienku možno hľadať v § 4a zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov v znení neskorších predpisov, ktorý hovorí o tom, že na to, aby sa mohli použiť informačno-operatívne prostriedky je potrebné, aby ich požitie najskôr odobril príslušný súd.

Z uvedeného možno dedukovať, že ak zákonodarca zveril súdu takúto právomoc, takto získané informácie neodporujú § 119 ods. 3 Trestného poriadku, a teda je možné ich rešpektovať aj ako dôkaz.²⁸ Na margo zvyšných ustanovení § 11 ods. 1 dodávame, že aj tieto prostriedky získavania informácií by mohli byť použité ako dôkaz v trestnom konaní. Ako príklad možno spomenúť písm. a). Totižto pri sledovaní osôb alebo vecí musia byť informácie zachytené určitými prostriedkami na to určenými. Z toho vyvodzujeme, že takto získané informácie majú objektívny charakter, a taktiež sú uplatniteľné v trestnom konaní. To možno tvrdiť aj napriek tomu, že inštitút sledovania je rozdielny v „spravodajskej“ právnej úprave od úpravy obsiahnutej v zákone č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov.²⁹

Tak ako už bolo poznamenané vyššie, hlavným charakteristickým znakom spravodajskej činnosti je jej utajenosť. To znamená, že aj výsledok tejto spravodajskej činnosti pôsobí v režime utajenia. Na základe toho možno položiť otázku, či je možné použiť informáciu ako dôkaz v trestnom konaní aj napriek tomu, že pochádza od príslušníka spravodajskej služby (alebo od osoby, ktorá koná v záujme spravodajskej služby). Odpoveď na túto otázku treba hľadať v ustanovení § 23 ods. 2 zákona č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov. Toto ustanovenie hovorí o tom, že riaditeľ Slovenskej informačnej služby (resp. Vojenského spravodajstva) môže zbaviť mlčanlivosti príslušníka Slovenskej informačnej služby, resp. osobu konajúcu v jej záujme. Inými slovami povedané, výpoveď takejto osoby možno použiť ako dôkazný materiál v trestnom konaní, pretože osoba bude zbavená mlčanlivosti na základe žiadosti orgánu činného v trestnom konaní.³⁰

²⁸ VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020, s. 99.

²⁹ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: Bratislavské právnické fórum, 2019: zákonnosť a prípustnosť dôkazov v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 95.

³⁰ VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence*

V tejto súvislosti je nutné poznamenať, že používaním (uplatňovaním) spravodajských informácií v trestnom konaní sa zasahuje do jedného z najvýznamnejších práv človeka, ktoré garantuje aj Ústava Slovenskej republiky v čl. 16 ods.1 – práva na súkromie.³¹ Pri detailnom rozoberaní rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva možno badať, že pri svojich prvých rozhodnutiach na túto tému, súd staval na pomyselný vrchol pyramídy ochranu základných ľudských práv a slobôd.³² V neskoršej judikatúre však bral do úvahy skutočnosť, že aj verejný záujem nie je opomenutia hodný. Európsky súd pre ľudské práva teda pripúšťa, resp. dáva na roveň verejný záujem spolu s ochranou základných ľudských práv a slobôd.³³ Takúto zmenu v chápaní zásahu do základných práv a slobôd odôvodňuje tým, že postupom času došlo ku veľkému pokroku v oblasti odhaľovania terorizmu prostredníctvom „spravodajských“ prostriedkov.³⁴

Podobne zásah do ľudských práv upravuje aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ten vo svojom čl. 8 ods. 1 uvádza, že právo na súkromie nie je bezhraničné, ale možno doňho zasahovať za kumulatívneho splnenia podmienok. Takýto zásah musí byť zákonný, pričom musí chrániť bezpečnosť štátu ako takú, minimalizuje vznik nepokojov/páchania trestnej činnosti alebo slúži na ochranu morálnych hodnôt a zdravia občanov.³⁵ Na to, aby mohol byť daný zásah do základného práva proporcionálny, musíme skúmať tieto kritéria:

- a) podstatu, rozsah a trvanie prostriedkov tajného dohľadu,
 - b) právny základ pre vydanie povolenia na použitie prostriedku tajného dohľadu,
 - c) typ štátneho orgánu, ktorý je oprávnený vydať povolenie na využitie takéhoto prostriedku a kontrola využívania takéhoto prostriedku,
 - d) forma opravných prostriedkov, ktoré sú poskytované na účely preskúmania rozhodnutia,
- ktorým sa povolil uvedený prostriedok.“³⁶

in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 96.

³¹ TÓTHOVÁ, Marcela. Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky a jeho využitia na účely odhaľovania a dokazovanie korupcie. In: *COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition* [online]. Bratislava: Paneurópska vysoká škola v Bratislave, Fakulta práva, 2011, s. 710–711. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Tothova_Marcela_5725.pdf [cit. 2021-12-01].

³² Pozri Rozsudok ESĽP zo 23. júla 1968 vo veci „Belgický jazykový zákon“.

³³ Pozri Rozsudok ESĽP zo 6. septembra 1978 vo veci *Klass a ostatní vs. Nemecko*.

³⁴ TÓTHOVÁ, Marcela. Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky a jeho využitia na účely odhaľovania a dokazovanie korupcie. In: *COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition* [online]. Bratislava: Paneurópska vysoká škola v Bratislave, Fakulta práva, 2011, s. 710–711. Dostupné na z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Tothova_Marcela_5725.pdf [cit. 2021-12-01].

³⁵ Pozri čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

³⁶ TITLOVÁ, Marcela. Teoretické a praktické problémy odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky v trestnom konaní. In: ZÁHORA, Jozef. (ed.). *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2017, s. 288.

V súvislosti s vyššie uvedeným je nutné poukázať aj na pojem „prípustnosť dôkazov“. Prípustnosť dôkazov je potrebné chápať ako „*použitelnosť dôkazov z hľadiska zákonnosti ich prameňov, ako aj z hľadiska zákonnosti metód, prostriedkov a postupov použitých na získanie informácií tvoriacich ich obsah. Prípustnosť dôkazov sa v literatúre označuje aj ako zákonnosť dôkazov.*“³⁷

Záver

Na základe argumentov uvedených v záverečnej kapitole možno vyvodiť záver, že spravodajské informácie môžu byť použité v trestnom konaní ako dôkaz, ak budú kumulatívne spĺňať zákonom stanovené podmienky.

Ako už bolo poznamenané, na otázku, prečo je výsledok spravodajskej činnosti uplatniteľný v trestnom konaní, možno najprv hľadať v logickej dedukcii. V zriedkavých prípadoch, dokonalé a presné objasnenie trestného činu nie je možné dosiahnuť prostredníctvom „tradičných“ dôkazov, ktoré možno nájsť v § 119 ods. 3 Trestného poriadku. To znamená, že ak tieto klasické dôkazy „zlyhajú“ pri objasňovaní trestného činu, nastupujú informácie získané použitím informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti, ktoré chýbajúce informácie o priebehu trestného činu doplnia.

Druhý argument na zodpovedanie hore položenej otázky možno opierať o zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov v znení neskorších predpisov, ktorý jednoznačne vyzdvihuje relevanciu spravodajských informácií v trestnom konaní. Právnu silu informácií získaných prostredníctvom spravodajskej činnosti možno konkrétne nájsť v § 4a predmetného zákona, ktorý hovorí o tom, že na to, aby sa mohli použiť informačno-operatívne prostriedky je potrebné, aby ich požitie najskôr odobril príslušný súd. Z uvedeného možno vydedukovať, že ak zákonodarca zveril súdu takúto právomoc, takto získane informácie neodporujú § 119 ods. 3 Trestného poriadku, a teda je možné ich rešpektovať ako dôkaz.

Je nutné podotknúť, že podrobné upravenie univerzálnej definície spravodajských informácií pravdepodobne nebude v najbližšej budúcnosti nikde zákonne vymedzené. V súčasnosti je na účely zákona č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve pojem „spravodajská informácia“ upravená len v § 9. Tento fakt podporuje samotný utajený status spravodajskej činnosti. To znamená, že získavanie spravodajských informácií nie je sprístupnené pre verejnosť najmä kvôli tomu, že by to mohlo ohroziť fungovanie spravodajskej činnosti.

Z uvedeného možno konštatovať, že význam a postavenie spravodajských informácií je zakotvené aj v aktuálnej právnej úprave, ktorá ale nie je „dokonalá“. S čoraz väčším rozvojom medzinárodnej kriminality bude právna sila spravodajských informácií len rásť, čo sa jednoznačne odrazí aj na novelizáciách ustanovení upravujúcich ich postavenie. Najmä v poslednej dobe v politickom spektre ožívajú diskusie o nami rozoberanej problematike. Politické osobnosti sa rozdeľujú na dva tábory. Tí, čo vrelo uvítajú spravodajské informácie ako dôkaz v trestnom konaní a tí, ktorí spravodajské informácie ako dokaz rázne odmietajú. Ako sme už spomenuli

³⁷ IVOR, Jaroslav. Dokazovanie. In: IVOR, Jaroslav; POLÁK, Peter a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo procesné I. Všeobecná časť. 2. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 482.

vyššie, dúfame, že sa politické diskusie pretavia aj do legislatívnej roviny, ktorá by relevantnosť spravodajských informácií zakotvila jednotnejšie.

Zoznam použitých zdrojov

- ADAMEC, Martin. Charakteristika, význam a cieľ dokazovania. In: *Policajná teória a prax*. Roč. 1/99.
- ČUVILEV, A. A. a Ludevít PENZEŠ. *Organizace a činnost orgánů přípravného řízení trestního*, Praha: Vysoká škola Sboru národní bezpečnosti, 1983. 307 s.
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- IVOR, Jaroslav a Martin VLHA. Využitie spravodajských informácií v prípravnom trestnom konaní. In: *Spravodajské služby v demokratickej spoločnosti: zborník príspevkov zo sympózia: Bratislava 25. novembra 2008*. Žilina: Poradca podnikateľa, 2009.
- IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 419. ISBN 9788080783099.
- IVOR, Jaroslav; POLÁK, Peter a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo procesné 1*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2017. 528 s. ISBN 978-80-8168-593-4.
- IVOR, Jaroslav; POLÁK, Peter a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo procesné I. Všeobecná časť. 2. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021. 596 s. ISBN 978-80-571-0332-5.
- LISOŇ, Miroslav a Adrián VAŠKO. Teorie zpravodajské činnosti. In: PORADA, Viktor a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Alex Čeněk s. r. o., 2019. 784 s. ISBN 978-80-7380-758-0.
- POKORNÝ, Ladislav. Limity důkazního použití zpravodajských informací. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2021, roč. 29, č. 4, s. 741–758. ISSN 1210-9126.
- PROKEINOVÁ, Margita. *Odborníci a znalci v trestnom konaní*. Bratislava: Katedra trestného práva, kriminalistiky a kriminológie, Právnická fakulta UK [online]. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/trest/Prokeinova.pdf> [cit. 2021-12-01].
- Rozsudok ESĽP zo 06. septembra 1978 vo veci Klass a ostatní vs. Nemecko.
- Rozsudok ESĽP zo 23. júla 1968 vo veci „Belgický jazykový zákon“.
- STIERANKA, Jozef a kol. *Spravodajská činnosť*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2013. 316 s. ISBN 9788080545499.
- STIERANKA, Jozef a Adrián VAŠKO. *Odhaľovanie trestných činov (nová stratégia a prístupy)*. Praha: Leges, 2021. 270 s. ISBN 978-80-7502-512-8.
- ŠIMOVČEK, Ivan. Teoretické a praktické problémy dokazovania. In: *Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 15. decembra 2008*. Bratislava: BVŠP, 2008. 255 s.
- TITTLOVÁ, Marcela. Teoretické a praktické problémy odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky v trestnom konaní. In: ZÁHORA, Jozef (ed.). *Teoretické a praktické problémy využívania informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2017. 288 s. ISBN 978-80-7502-206-6.

- TÓTHOVÁ, Marcela. Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky a jeho využitia na účely odhaľovania a dokazovanie korupcie. In: *COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition*. Brno: Masarykova univerzita, 2011 [online]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Tothova_Marcela_5725.pdf [cit. 2021-12-01].
- VAŠKO, Adrián. Možnosti využitia spravodajských informácií v trestnom konaní. In: *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie: legality and admissibility of evidence in criminal proceedings: collection of papers from the international academic conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta UK, 2019, s. 88-99. ISBN 978-80-7160-520-1.
- VAŠKO, Adrián. *Spravodajské informácie v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2021. 152 s. ISBN 978-80-7502-552-4.
- VAŠKO, Adrián. *Základy kriminálneho spravodajstva*. Banská Bystrica: Belianum, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020. 122 s. ISBN 978-80-557-1787-6.
- ZÁHORA, Jozef (ed.). *Aktuálne problémy prípravného konania trestného*. Praha: Leges, 2014. 384 s. ISBN 978-80-7502-030-7.

doc. JUDr. Adrián Vaško, PhD. (*1974), Associate Professor in the field of Criminal Law, currently works at the Department of Penal Law, Criminology, Criminalistics and Forensic Sciences of the Faculty of Law, Matej Bel University in Banská Bystrica. In 2015-2020, he worked as a university teacher at the Criminal Police Department at the Academy of the Police Force in Bratislava. In the past, he worked in the security forces of the Slovak Republic and at the Department of Foreign Affairs of the Slovak Republic, including working at the Embassy of the Slovak Republic in Moscow. Within the framework of scientific and pedagogical activities, he mainly deals with the issues of criminal proceedings, evidence in criminal proceedings, criminal and police knowledge, operational and investigative activities, and intelligence activities. In the given field, he is the author and co-author of monographs, university textbooks, and dozens of domestic and foreign scientific articles.

Mgr. Róbert Čuha (* 1998) a doctoral student at the Faculty of Law, Matej Bel University Banská Bystrica, specialisation Criminal Law. In 2023, he completed his master's degree in Law. He focuses primarily on the issue of modern means of evidence in criminal proceedings with an emphasis on intelligence information.